

Patologia de l'audició, la parla i la veu

2014/2015

Codi: 101715

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Juan Lorente Guerrero

Correu electrònic: Juan.Lorente@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Juan Luis Quesada Martínez

Ana Maria García Arumi

Prerequisits

No hi ha prerequisits oficials.

És convenient que l'alumne tingui coneixements generals d'anatomia i fisiologia dels òrgans que componen el sistema auditiu, fonatori i el sistema nerviós, així com del seu funcionament, el que li facilitarà la comprensió de les hipoacúsies i dels trastorns de la veu que puguin aparèixer en moltes situacions patològiques.

Objectius

L'assignatura Patologia de l'Audició, la Parla i Veu s'imparteix en el segon curs en el primer semestre del Grau de Logopèdia.

La patologia que afecta el nas, faringe, laringe i oïda, sol cursar amb trastorns de la comunicació. Els metges i en particular els ORL són sovint els primers professionals en ser consultats quan el llenguatge triga a aparèixer, quan la parla és difícil d'entendre o quan hi ha alguna altra alteració de la veu, per descartar la presència d'una hipoacúsia.

El llenguatge constitueix una funció exclusivament humana i de gran complexitat, que ens permet posar de manifest la nostra personalitat i expressar els nostres sentiments. Per a la seva normal desenvolupament es requereix una integritat de la funció auditiva, del sistema nerviós i de la psique i dels òrgans efectors.

El desenvolupament òptim del llenguatge, la precisió de la parla, la formació de conceptes, el creixement social i emocional i l'adaptació a l'escola depèn de l'audició intacta. Pel que la presència d'hipoacúsies en nens és un problema que sobrepassa àmpliament el quadre purament otològic, ja que l'audició és necessària per al desenvolupament del seu llenguatge i de la seva intel·ligència. Així doncs, el dèficit auditiu pot tenir unes repercussions profundes en tota la vida.

Amb el temari de l'assignatura es pretén que l'alumne adquireixi un coneixement precís de la anatomia i fisiopatologia, clínica i mètodes diagnòstics de l'aparell auditiu (orella externa, mitjana i interna, així com de

les vies auditives centrals), per poder intervenir en els hipoacúsies i poder desenvolupar les seves funcions principals.

Així, el logopeda s'ocuparà, sota la direcció d'un metge responsable ORL del tractament pedagògic de les alteracions de l'audició, del llenguatge i de la parla, la finalitat consisteix a millorar la capacitat de comunicació d'aquests pacients i facilitar la seva integració social.

Aquests coneixements adquirits en l'assignatura, els permetran a més de saber interpretar un informe mèdic d'un pacient afecte d'una hipoacúsia, realitzar un assessorament a la família en cas necessari sobre la intervenció logopèdica individualitzada i la col·laboració amb altres professionals.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

1. Oferir a l'alumne una visió àmplia del conjunt d'òrgans que intervenen en l'audició, així com del seu funcionament. Conèixer les diferents proves que s'utilitzen en l'exploració de l'audició. Saber fer una interpretació bàsica dels resultats de l'exploració auditiva, per poder definir les seves implicacions en la intervenció logopèdica.
2. Que l'alumne tingui uns conceptes bàsics sobre la fisiopatologia, clínica, diagnòstic, tractament i pronòstic de les hipoacúsies. Es fa èmfasi en els símptomes i signes que ens han de fer sospitar que estem davant d'un patologia greu, sobretot els factors de risc de les hipoacúsia infantils i en la necessitat d'un diagnòstic precoç d'aquestes per aconseguir un tractament més eficaç.

Competències

- Actuar d'acord amb el codi deontològic de la professió: respectar el secret professional, aplicar criteris professionals de finalització i derivació dels tractaments.
- Assessorar les famílies i l'entorn social dels pacients i afavorir-ne la participació i la col·laboració en el tractament logopèdic.
- Comunicar oralment i per escrit les observacions i les conclusions al pacient, als familiars i a la resta de professionals que intervenen en l'atenció, adaptant-se a les característiques sociolingüístiques de l'entorn.
- Demostrar que es comprenen els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.
- Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
- Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.
- Valorar de manera crítica les tècniques i els instruments d'avaluació i diagnòstic en logopèdia, així com els procediments de la intervenció logopèdica.

Resultats d'aprenentatge

1. Descriure els principals trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució.
2. Elaborar una història clínica a partir dels símptomes i els signes aportats pel pacient.
3. Enumerar una llista de consells pràctics per incitar la participació de la família en el tractament logopèdic.
4. Explicar als pacients el significat d'informes mèdics, així com la influència que poden exercir els trastorns sistèmics en les funcions vocal, auditiva i deglütòria.
5. Explicar els aspectes bàsics de l'exploració de l'aparell fonador (laringe, faringe, boca, fosses nasals) i de l'aparell auditiu.
6. Explicar la repercussió de diversos trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució en els processos comunicatius.
7. Exposar per escrit el diagnòstic i el tractament logopèdic proposat amb la finalitat d'informar altres professionals implicats en el cas (foniatres, otorinolaringòlegs, mestres, pediatres, etc.).
8. Identificar les situacions que requereixen derivar el pacient a altres professionals.
9. Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
10. Respectar el secret professional en les pràctiques clíniques.
11. Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.

Continguts

1. ACÚSTICA I PSICOACÚSTICA. El so, producció, qualitats, transmissió i fenòmens acústics. Llindars auditius. Emmascarament. Sonoritat. Resolució temporal i localització del so. ASPECTES PSICOFÍSICS DEL RENDIMENT AUDITIU: El so i el llenguatge parlat. L'oïda en la comunicació humana.
2. ANATOMIA I FISIOLOGIA APLICADES DEL SISTEMA AUDITIU: orella externa, mitjana, intern, vies auditives i escorça auditiva.
3. FISIOPATOLOGIA DE L'AUDICIÓ. Hipoacúsia: definició. Classificació (topogràfica, etiològica, segons edat d'aparició, segons severitat). Fisiopatologia de l'oïda externa, l'orella mitjana, l'oïda interna. Trastorns del procés auditiu central. Discapacitat auditiva.
4. VALORACIÓ DE LA AUDICIÓ: Història clínica. Exploració de l'oïda: inspecció, palpació, otoscòpia, exploració de la trompa d'Eustaqi, exploració ORL general. Examen general. Exploració per la imatge en les malalties del sistema auditiu.
5. EXPLORACIONS AUDITIVES SUBJECTIVES: Acumètria. Audiometria tonal liminar. Via aèria. Via òssia. Emmascarament. Audiograma. Proves supraliminars. Audiometria automàtica. Audiometria d'alta freqüència. Logoaudiometria.
6. EXPLORACIONS AUDITIVES OBJECTIVES: Impedanciometria: concepte, timpanometria, estudi de la funció tubàrica, reflex estapedial. Electrocoqueleografia. PEATC: tècnica, aplicacions clíniques. Potencials de latència mitjana. Potencials corticals lents i d'estat estable multifreqüència. Otoemissions Acústiques espontànies, provocades i productes de distorsió: fonaments i aplicacions clíniques. Ressonància magnètica funcional auditiva. Estudi mitjançant SPECT de l'escorça auditiva.
7. HIPOACÚSIA INFANTIL. El llenguatge i el seu desenvolupament. Sordesa i adquisició del llenguatge. Anamnesi i exploració ORL bàsica en el nen. Classificació de les hipoacúsies infantils. Detecció precoç i prevenció. Diagnòstic audiològic de la hipoacúsia infantil: audiometria per reflexos condicionats i exploracions neurofisiològiques. Paper del logopeda. Exploracions complementàries en el diagnòstic i avaluació de la hipoacúsia infantil: laboratori, estudis d'imatge i estudi genètic. Maneig del nen sord. Sordmudesa. Paper del ORL en el tractament de la hipoacúsia infantil.
8. MALFORMACIONS CONGÈNITES L'OÏDA: externa, mitjana i interna. Clínica, diagnòstic i tractament. Síndromes mal formatius amb afectació auditiva.
9. PATOLOGIA INFLAMATÒRIA, TUMORAL I TRAUMÀTICA DE L'OÏDA. Otosclerosi. Clínica, diagnòstic, i tractament.
10. Presbiacúsia. Envel·liment del sistema auditiu. Definició de presbiacúsia. Classificació. Clínica. Exploració. Diagnòstic. Tractament: mesures de l'entorn, pròtesis auditives, lectura labial, entrenament auditiu, dispositius d'ajuda auditiva, i implants coclears. Prevenció.
11. TRACTAMENT MÈDIC-QUIRÚRGIC DE LA PATOLOGIA ontològica: Tractament de les malformacions de l'oïda externa, mitjana i interna. Tractament de la patologia inflamatòria, no inflamatòria i traumàtica. Tractament de la otosclerosi. Dispositius otològics implantables
12. TRACTAMENT DELS TRASTORNS DEL PROCÉS AUDITIU CENTRAL. Importància del diagnòstic. Entrenament i rehabilitació. Perfil basat en els processos o proves alterades. Sistemes personals FM.
13. REHABILITACIÓ DEL PACIENT SORD. Característiques electroacústiques dels audiòfons. Tipus d'audiòfons. Indicacions dels audiòfons. Mètodes subjectius i objectius de selecció d'audiòfons. Adaptació protètica. Pròtesis auditives implantables en oïda mitjana. Ajudes auditives segons l'edat del pacient i resultats. Adaptació de pròtesis auditiva en el nen. Mètodes de rehabilitació del llenguatge en el nen sord: mètodes oralistes i llenguatge de signes. Estimulació precoç i educació del nen sord. Logopeda i rehabilitació auditiva.
14. Implants coclears (IC) EN L'ADULT I AL NEN. Definició d'implant coclear. Components. Tipus. Funcionament i estratègia de codificació. Bioseguretat, precaucions i cures. Equip d'un programa d'implants. Selecció de pacients. Contraindicacions per efectuar un IC. Exploració otològica i estudis complementaris. Cirurgia de l'IC. Elecció de l'oïda i implants bilaterals. Sistema EAS. Programació post cirurgia. Rehabilitació. Fallada del IC. Resultats.
15. IMPLANT AUDITIU DEL tronco encefàlic. Fonaments. Components. Funcionament. Indicacions. Resultats clínics. Complicacions.
16. DISGLÒSSIES. Introducció. Etiologia, clínica, classificació i diagnòstic
17. DISGLÒSSIES. LABIALS. Etiologia, clínica
18. DISGLÒSSIES. MANDIBULARS. Etiologia, clínica
19. DISGLÒSSIES. LINGUALS. Etiologia, clínica
20. DISGLÒSSIES. PALATINES. NASALS. Etiologia, clínica

21. TRACTAMENT DE LES DISGLÒSSIES. Indicacions, complicacions i resultats.

PROGRAMA PRÀCTIQUES

Consultes externes d'ORL en 1a planta annexos de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron.

- Tema 1
HISTÒRIA CLÍNICA I EXPLORACIÓ otològica I D'UNA disglòssia.
ESTRATÈGIA DIAGNOSTICA D'UNA HIPOACÚSIA I D'UNA disglòssia EN UN ADULT. Casos pràctics.
- Tema 2
 - PATOLOGIA OÏDA I TRACTAMENT EN ADULTS, NENS. Casos Pràctics
- Tema 3
ESTRATÈGIA DIAGNOSTICA D'UNA HIPOACÚSIA I D'UNA disglòssia EN UN NEN. Casos pràctics.
- Tema 4
REHABILITACIÓ DEL PACIENT SORD: ADULTS, NENS. Pròtesis auditives. Casos Pràctics.
- Tema 5
IMPLANTS COCLEARS: ADULTS, NENS. Casos Pràctics.

Metodologia

Sessions de temari

Exposició dels temes teòrics amb material iconogràfic estimulant la discussió de la matèria.

Pràctiques a l'Hospital

Les pràctiques tindran lloc a consultes externes d'Otorinolaringologia en 1a planta annexos de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron.

Els alumnes estaran integrats en un equip assistencial en consultes externes. Observaran com es realitza una història clínica, exploració anatòmica i funcional de l'audició, perquè l'alumne entengui i compregui la importància de la història clínica i l'exploració en el diagnòstic.

En aquestes sessions es fomentaran diversos hàbits, com el respecte pel pacient i pels professionals que intervenen en l'assistència, el treball amb rigor i profunditat, el reconeixement de les pròpies limitacions i la recerca d'informació.

Durant les pràctiques es discutiran, a més dels problemes mèdics, la problemàtica social i ètica de les decisions clíniques.

Tots els alumnes en gestió acadèmica es repartiran en 6 grups. Cada grup assistirà 2 dies ,prèviament assignats, a l'hospital de 9 a 15 hores. No es podran realitzar canvis. Seran obligatòries.

S'afavorirà en tot moment la participació activa dels alumnes mitjançant preguntes, opinions i aportacions personals sobre coneixements adquirits de cada tema així com la recerca bibliogràfica.

Presentació del cas clínic

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	39	1,56	1, 2, 5, 6

Pràctiques Hospital	12	0,48	1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Exposició i defensa del cas clínic	3	0,12	1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 11
Tutoria presencial - revisió del treball	6	0,24	1, 2, 6
Tipus: Autònomes			
Elaboració del treball	15	0,6	1, 2, 6, 7, 9, 11
Estudi de matèria	45	1,8	1, 2, 6, 11
Preparació presentació cas clínic	15	0,6	1, 2, 4, 6, 7
Revisió bibliogràfica	10	0,4	1, 2, 3, 6, 8

Avaluació

Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades:

Contingut teòric:

Hi haurà 2 exàmens tipus test (semanes: 9 y 18), amb preguntes de 5 alternatives de les quals només una és correcta. L'examen inclourà almenys dues preguntes per tema, encara que aquest nombre es podrà incrementar en funció dels continguts teòrics i la rellevància d'aquests a l'hora de consolidar les bases teòriques de l'assignatura. Les preguntes en blanc restaran nota. Tres preguntes mal resten una bé. Només una opció és la correcta. LA NOTA MÍNIMA PER APROVAR LA MATÈRIA ÉS UN 5 A CADA EXAMEN TIPUS TEST: NO ES FARÀ MITJANA AMB NOTES INFERIORS.

Cada examen Representarà el 30% de la nota de l'assignatura.

Pràctiques de l'hospital: S'avaluarà l'assistència i implicació de l'alumne, l'exposició, lliurament i defensa del cas clínic. Això suposarà un 30% de la nota final.

L'assistència a totes les pràctiques serà obligatòria per aprovar l'assignatura i suposarà un 10% de la nota final.

Nota final de l'assignatura estarà conformada per la següent fórmula: Contingut teòric equival al 60% + Cas clínic suposa el 30% de la nota final + l'assistència a les pràctiques equival al 10% de la nota final.

Estudiant presentat: quan l'estudiant lliura evidències d'aprenentatge amb un pes que com a mínim sigui del 40%.

Superació de l'assignatura: quan l'estudiant s'ha presentat a totes les proves obtenint una puntuació mínima de 5 a cada examen tipus test: NO es farà mitjana amb notes inferiors.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència a les pràctiques clíniques	10%	0	0	3, 4, 8, 9, 10, 11
Avaluació de l'exposició del cas clínic	30%	3	0,12	1, 2, 6, 7, 9, 11
Prova objectiva de resposta múltiple I	30%	1	0,04	1, 2, 5, 6, 8
Prova objectiva de resposta múltiple II	30%	1	0,04	1, 2, 5, 6, 8

Bibliografia

1. Courtat P., Peytral C, Elbaz P. Exploraciones funcionales en ORL. Ed. Massón. Barcelona 1994.
2. Perelló J. Sordera Profunda Bilateral Prelocutiva. Ed. Massón 4ª edición. Barcelona 1992.
3. Peña J. Manual de logopedia. Ed. Massón. Barcelona 2001.
4. Rodríguez-Smith-Agreda. Anatomía de los órganos del lenguaje, visión y audición. Ed. Panamericana 2003.
5. Ramírez C. Manual de Otorrinolaringología, Ed. McGrawHill. Madrid 2008.
6. Perelló J. Evaluación de la voz, lenguaje y audición. Ed. Lebon. Barcelona 1996.
7. Angulo A, Blanco JL, Mateos F. Audioprótesis: Teoría y práctica. Ed. Massón. Barcelona 1997.
8. Manrique M, Huarte A. Implantes cocleares. Ed. Massón 2002.
9. Rivera T. Audiología. Técnicas de exploración. Hipoacusias neurosensoriales. Ed. Ars Médica 2003.
10. FIAPAS. Manual Básico de Formación Especializada sobre Discapacidad Auditiva. 2004.
11. Vallejo L.A. Hipoacusia Neurosensorial. Ed. Massón. Barcelona 2003.
12. Ramos A. Cenjor C .Manrique M. Morera C. Implantes de oído medio e implantes cocleares. Ed. Ars Médica 2007.
13. Salesa E., Perelló E., Bonavida A. Tratado de audiología. Ed. Masson. Barcelona 2013
14. Foniatria. el oído y la voz. Tomatis A.Editorial: Paidotribo. 2010.